

ORDINACIONS SANTA COLOMA 1609, no trobo on vaig publicar-ho

Analitzem ara les ordinacions de Santa Coloma concedides pel marquès de Rupit el 25 de febrer de 1609 (AHDiputació Saragossa) Fons Ducal Híjar, Sala I, 293-84): La universitat de Santa Coloma no tenia cap sistema de govern establert i els seus habitants amenacen al marquès que “ *si no es provehit de saludable remey serà forçat a molts habitants de transferir son domicili e habitació en altre part, lo qual redundaria en evidentissim y manifest dany y detriment de la casa, patrimoni y jurisdicció de V.S*”. No sembla pas doncs que siguin concedides les ordinacions sota una gràcia del marquès sinó sota la pressió de la universitat, que utilitza l'emigració com a arma de força.

(1) El Consell General estaria format per 15 pagesos i 15 vilatans, dels quals sortirien 21 elegits que formarien el Consell General (2-3) s'elegiran tres jurats de vila i tres pagesos, i d'aquests en sortiran tres: de forma que un any el jurat si és de vila, els altres dos seran de pagès i l'any següent al revés; (4) els jurats poden fer ordinacions per l'administració de la botiga del forment y de la botiga de la llana, per regar les hortes podent posar penes que no passin de 20 sous (5) els jurats poden convocar Consell general (els de les 21 persones) sempre que vulguin i posar penes si no hi assisteixen (6) els jurats no poden ser investigats per cap justícia l'any del seu càrrec ni després, per qualsevol acció feta des del càrrec. (7) tenen dret a fabricar una casa per aplegar els jurats i Consell (8) que puguin portar insígnies de jurats: capa negra fins els peus, de *contray* o altra espècie de drap, y *caparo* de grana conforme porten els jurats de Girona (9) Aquests vestits estaran guardats en caixa per quan hi hagi sessió (10) podran nomenar un verguer o andador, que vestirà també *caparó i manto* i si convé donar-li salari (11) els diumenges aniran a missa i quan toqui a les processons: el jurat en cap al mig, el segon a mà esquerra, el tercer (menor) a mà dreta i darrera un home honrat (12) els jurats hauran de tenir 29 anys complerts i estar casats o vidus (13) l'u de gener, que és quan fan totes les extraccions, els jurats menaran cada tres anys administrador de l'hospital , la qual tindrà poders per pagar i comprar, comptes,...(14) els jurats i Consell han de poder crear l'ofici de botiguer de forment i botiguer de llana: el mateix sistema d'insaculació dels 15 vilatans i 15 pagesos (15) puguin crear ofici de clavari, insaculat d'entre 8 del Consell General; l'1 de gener es traurà, un any un d'ela vila, l'altre un de pagès; (16) triar oïdor de comptes, triat entre 5 vilatans i 5 pagesos del Consell General,

en sortiran quatre, dos de cada; controlaran cada any els comptes (17) el batlle haurà de ser de la baronia de Santa Coloma i triennial, elegit entre sis vilatans i sis pagesos del Consell General, elegit el 17 de gener; un trienni serà de la vila, l'altra de pagès; de la terna sortint, el senyor triarà; acabat el càrrec haurà de "purgar taula": passar comptes davant els jutges de Girona, les sentències dels quals seran inapel·lables; portarà bastó i exercirà de mostassaf; (18) el batlle jura el càrrec el dia de carnestoltes, tal com fan tots els oficials reals de Catalunya, (19) no pot esser batlle qui no hagi purgat taula, qui no sigui de la vila o porti cinc anys fent-hi habitació, ni cap persona que tingui cap dels oficis anteriors. (20) els oficis de jurisdicció son perillosos i treballosos, o sigui que el batlle cobrarà: cinc sous per les dietes de les execucions, preses i captures dels petages fets en la vila i 8 sous si són a Castanyet i L'Esparra; un ral per lliure de les composicions que el marquès faci en la baronia; un ral de cada lletra de requesta feta en la cort de la baronia pel notari ; un ral de cada lletra de requesta presentada en la cort i de cada sagrament i homenatge, tres sous i quatre sous, respectivament; pels bans d'adobar rieres, camins, valls i altres coses necessàries, fins a vint sous: no podrà posar penes superiora 20 sous en causes civils; si els jurats volen donar-li quelcom més del pressupost d'ela universitat, poden fer-ho; (21) per sant Joan de desembre, el 27, els jurats i tres pagesos i tres vilatans extrets del Consell miraran si hi ha vacants d'algun càrrec per mort i els nomenaran, tant si són càrrecs elegits com si són dels que formen el Consell general , i a bona consciència, en triaran de nous per poder insacular. (22) Si algú que estès en la bossa ara ja no viu a Santa Coloma se'l traurà de la bossa (23) si algú deu més de 5 lliures a la universitat no pot ser batlle (24) un jurat no pot tornar-ho a ser si no descansa dos anys com a mínim (vagar el manco) en diuen; (25) qualsevol que no accepti càrrec si és de jurat multa de 5 lliures i el que decideixi el marquès i els altres càrrecs 10 lliures; les multes se'n faran tres parts: una pel marquès, una per l'església i una per la universitat; (26) el Consell i els jurats poden nomenar qui vulguin perquè resolgui negocis concrets de bé públic (27) Els jurats i càrrec podran cobrar el que determini el Consell general, però mai més de 20 lliures per jurat i els altres càrrecs de 10 lliures, a més de les dietes (28) els jurats tindran un segell amb l'escut del marquès i un llibre de matricula de tots els càrrecs, insaculats...(29) tindran caixa amb tres panys, una clau per jurat, hi guardaran les bosses de les insaculacions, llibres,...(30) si algú insulta o es baralla amb algun jurat, el batlle el posarà al presó fins que el jurat consideri que se li ha restituit el mal (31) que per la fira de Santa tecla i tots els dilluns de mercat, la gent que hi va sigui protegida i no pugui ser empipada o capturada pel

batlle o altres oficials del marquès, en pau i teva real (32) es cobraran els actes notariais a preu de Girona, el notari ha de residir a Santa Coloma (33) que confirmi els privilegis concedits fins ara; (34) obtenen el permís de demanar directament al rei per posar taxes sobre els vitualles (35) ídem sobre la fleca i la taverna, de fet és posar un impost (36) els jurats i Consell no podran posar imposicions a pagar en diners, però sí imposar vintens, trentens o gabellas a pagar en gra, sense demanar permís al marquès (37) res (38) Castanyet i L'Esparra volen ser agregats a aquestes ordinacions i per això s'incorporen a la universitat de Santa Coloma, segons acta notarial de 20 de gener de 1609 i formaran part d'ella com un veí més (39) Castanyet i L'Esparra tenien batlle natural i per no perjudicar, el batlle de Santa Coloma actuarà com a Comissari (40) el marquès ja havia concedit uns privilegis el 8 abril 1604, demanen que si hi ha problemes amb alguna part que els trenqui, puguin nomenar síndic i recórrer al rei (41) nomenar a més veus el dia 1 de gener a tres persones per fer d'administradors de la capella de Sant Salvi construïda en la parròquia de Cladells, per tres anys. Signa D. Carlos de Vilademany y de Cruïlles